

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**77-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

16 травня – 22 травня 2025 р.

При низькому попиту 7 червня, вже 14 червня ситуація покращилась – вони майже залучили 5,4 млрд. гривень на бюджет. Від цього продажу отримали 3,45 млрд гривень. Тому є логічним вкладати на короткий термін менший ризик – не доводиться «заморожувати» гроші на великий термін.

Військові облигації є вигідним вкладом по кількох причинах: по-перше дохід не оподатковується, на відміну від депозиту, по-друге підтвердження про доходи не потрібно для купівлі. Наприклад, зараз облигації дають 16% річних у гривні, тоді як банки пропонують близько 12%, але після податків на руки залишається лише 8,5%. Водночас через високу інфляцію (прогноз – до 14%) навіть 14% не гарантують збереження вартості грошей, але це все одно краще, ніж депозити, особливо для тих, хто має заощадження від 100 тисяч гривень.

Література:

1. Мірер П. Інвестиція у поразку Росії. Як купити військові облигації і чи можна на них заробити. *супільне новини*. URL: <https://suspilne.media/252788-investicia-u-porazku-rosii-ak-kupiti-vijskovi-obligacii-i-ci-mozna-na-nih-zarobiti/>.

2. Гут Л. В. Військові облигації як джерело фінансування соціально-економічних програм у період воєнного стану. *актуальні питання економічних наук*. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/36>.

3. Худолій Ю.С., Василенко О.І., Шклярук А.В. Використання інфляційного таргетування, як інструменту забезпечення фінансової безпеки країни. *Економіка і організація управління: зб. наук. праць ДонНУ*. 2016. № 1(21). С. 212-218.

4. Довгаль Ю.С., Гребінь О.М. Оцінка ефективності управління ліквідністю на рівні комерційного банку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць. Х.: ХІБС УБС НБУ, 2011. №1(10). С. 32–38.*

УДК 336.7

*П.М. Коваленко, студентка гр. 101-ЕФмс
Науковий керівник – О.С. Вовченко, к.е.н., доцент
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА НБУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах Національний банк України змушений оперативно реагувати на виклики війни шляхом ефективної монетарної політики, спрямованої на підтримку фінансової стабільності, стримування інфляції та забезпечення стійкості банківської системи. Комбінація прямих і непрямих методів грошово-кредитного регулювання дозволяє впливати на ліквідність, валютний курс та економічну активність, що особливо важливо під час кризи та у період післявоєнного відновлення.

Прямі методи монетарної політики — адміністративні інструменти, що застосовуються НБУ для оперативного впливу на банки. Наприклад, центральний банк визначає граничний обсяг кредитів, які може надати конкретний банк, з метою обмеження надмірного зростання грошової маси або спрямування ресурсів у пріоритетні сфери. У 2024 році уряд оновив програму «Доступні кредити 5–7–9%», зменшивши максимальний обсяг фінансування оборотного капіталу до 5 млн грн, що сприяло концентрації державної підтримки на інвестиціях [1]. Такі кроки дозволяють скеровувати ресурси в стратегічно важливі галузі (оборона, агросектор), але водночас можуть обмежувати фінансування інших життєздатних напрямів.

Іншим адміністративним інструментом є пряме регулювання процентних ставок. У 2023 році НБУ ініціював обмеження максимальної денної процентної ставки за мікрокредитами до 0,8% для захисту споживачів від експлуатаційних фінансових практик [2]. Також НБУ пропонував надати йому повноваження щодо встановлення вимог до оцінки кредитоспроможності, що дозволить знизити загальне боргове навантаження та підвищити прозорість ринку.

Ліміти на обсяг або вартість кредитів окремим галузям — ще один інструмент прямої дії, який полягає у встановленні обмежень на кредитування певних секторів, таких як будівництво, споживче кредитування чи інші не пріоритетні напрями, з метою переорієнтації ресурсів на стратегічно важливі сфери. У червні 2024 року уряд України знизив максимальний ліміт фінансування обігових коштів для підприємств (окрім аграрних) до 5 млн грн.

Непрямі методи монетарної політики — це інструменти, що передбачають вплив центрального банку на грошовий ринок через економічні стимули, а не через пряме адміністративне регулювання. До таких інструментів належать: операції на відкритому ринку, зміна облікової ставки та норми обов'язкових резервів.

З початком війни НБУ вимушено фінансував бюджет через купівлю ОВДП на первинному ринку (понад 400 млрд грн у 2022 р.), що було виправдано кризовими обставинами. Також було підвищено облікову ставку до 25% для стримування інфляції. У 2025 році Національний банк продовжує активно використовувати цей інструмент для реагування на інфляційні ризики. Зокрема, зміна з 18 квітня 2025 року ставки до 15,5% повинна стабілізувати валютний ринок і послабити інфляційний тиск. Очікується, що до кінця 2025 року рівень інфляції знизиться до 8,7%, з перспективою досягнення цільового рівня у 5% у середньостроковому періоді [3]. Встановлені норми обов'язкового резервування з жовтня 2024 року мали на меті зменшення надлишкової ліквідності та стимулювання довгострокового заощадження. Підвищення резервів для короткострокових

вкладів та в іноземній валюті також спрямоване на стримування спекулятивного попиту.

Отже, в умовах воєнної економіки монетарна політика НБУ відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності, стримуванні інфляції та підтримці економіки. Ефективне поєднання прямих (адміністративних) і непрямих (ринкових) методів регулювання дозволяє адаптивно реагувати на кризові виклики [4]. Прямі методи дозволяють швидко реагувати на ризики, тоді як непрямі створюють стратегічне середовище для поступового відновлення економіки. Досвід останніх років показує, що в кризових умовах обидві групи інструментів мають бути узгоджені та стратегічно збалансовані. Подальше вдосконалення цих механізмів є важливим не лише для поточної стабільності, а й для ефективного післявоєнного відновлення економіки.

Література:

1. Зміни в програмі «Доступні кредити 5-7-9%» допомогли спрямувати на розвиток виробництва близько 60% нових кредитів. Міністерство економіки України. Урядовий портал. 21 листопада 2024. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/zminy-v-prohrami-dostupni-kredyty-5-7-9-dopomohly-spriamuvaty-na-rozvytok-vyrobnytstva-blyzko-60-novykh-kredytiv>.

2. Кознова О. Нацбанк пропонує встановити граничні розміри процентних ставок за мікрокредитами. Liga Zakon. 1 травня 2023. URL: https://biz.ligazakon.net/news/219218_natsbank-proponu-vstanoviti-granichn-rozmri-protcentnikh-stavok-za-mkrokreditami.

3. Національний банк України зберіг облікову ставку на рівні 15,5%. Національний банк України. 17 квітня 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-ukrayini-zberig-oblikovu-stavku-na-rivni-155>

4. Золотарьова А.О., Калашник Є.Д., Вовченко О.С. Характеристика монетарних інструментів стабілізаційної політики НБУ. Тези 75-ї наук. конф. НУ «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2023. Т. 2. С. 391-393. URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/12572>.